

ANNEX 1 - Proposta de continguts, experiència visitant i logística en la producció al Centre de Descoberta de l'Ampliació Sahel

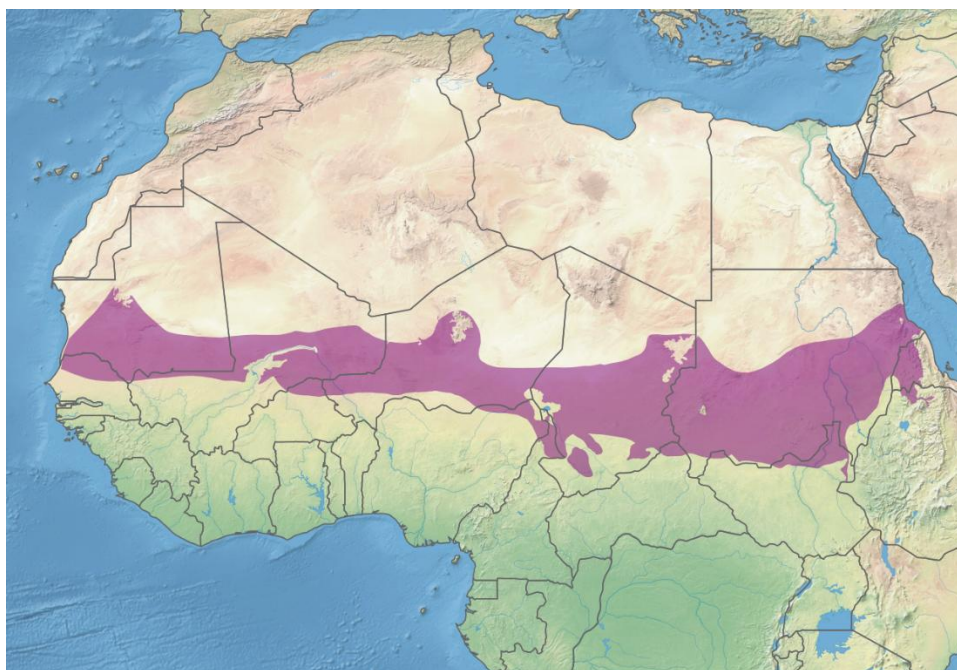
Octubre 2025

Presentació i Context

Sahel

Sahil (en àrab), sâhil (الصحراء). Sabana saheliana (Àfrica).

La sabana Saheliana abasta tot el continent Africà en una franja de més de 5.000 km de llarg per uns 500 km d'ample que va des de l'Oceà Atlàntic fins al Mar Roig i travessa 12 països africans: Mauritània, Senegal, Mali, Burkina Faso, Níger, Nigèria, Txad, Sudan, Sudan del Sud, Camerun, Eritrea i Etiòpia. Suposa el límit entre el desert del Sàhara al Nord i les sabanes més humides del sud. Per això, Sahel significa vora o costa en àrab. Però més enllà de ser una mera frontera, el Sahel esdevé un ecosistema propi i particular amb unes característiques úniques.

El Sahel es caracteritza per un clima àrid, amb pluges estacionals escasses (juliol a setembre) i una llarga estació seca. Les temperatures són extremes, podent superar els 45 °C durant el dia i baixar dels 5 °C a la nit en algunes zones. Això fa que en aquesta regió hi hagi una biodiversitat adaptada a condicions extremes, amb espècies com el lleó, la gasela dama, el cocodril del desert i el baobab.

El sòl és molt permeable i això fa difícil la presència de llacs. Per això, la presència temporal d'aigua superficial constitueix un atractiu molt important per a la vida silvestre quan està disponible. Sovint el Sahel constitueix l'últim punt d'aigua abans de creuar el gran desert del Sàhara en les migracions cap al nord i el primer lloc a on aconseguir aigua després de creuar-lo en les migracions cap al sud. Això fa del Sahel un hàbitat de gran valor per a aquestes espècies migradores.

La densitat de població humana és baixa, i oscil·la entre 1 i 5 persones/km² al nord fins a 50 a 100 persones/km² al sud i al voltant d'algunes fonts d'aigua, inclòs el Nil al Sudan. Així i tot, la població està

en creixement i el Sahel duplica la seva població cada 20 anys, amb una taxa de fecunditat superior als 5,2 nens per dona.

Fora dels estanys permanents, rius i aiguamolls, la forma dominant d'ús de la terra és el pastoralisme nòmada. Les zones humides també són molt importants per a l'agricultura estacional i els ramaders nòmades i per tant, són sovint llocs on la vida salvatge i l'ésser humà entren en conflicte.

Biodiversitat i conservació al Sahel

El Sahel, franja de transició entre el desert del Sàhara i les sabanes africanes, és una regió amb una gran varietat d'hàbitats que li confereixen una biodiversitat excepcional. Entre els principals ecosistemes destaquen la **sabana saheliana d'acàcies**, on viuen espècies com el guepard saharià, la gasela dama i l'addax, actualment en greu perill per la conversió agrícola i el pasturatge intensiu; el **desert del Sàhara Sud**, molt àrid però amb fauna ben adaptada com el fennec i el gat de les sorres, i on encara es mantenen corredors ecològics com els del Nil i l'Ahaggar; i **els boscos xèrics de muntanya** (occidentals, orientals i Tibesti-Uweinat), que actuen com a refugis ecològics per espècies endèmiques i en perill crític com el guepard del Sàhara, la gasela de Cuvier i el cocodril del desert.

Les **principals amenaces** són la deforestació i el sobrepastoreig, la caça furtiva, el canvi climàtic (desertificació i pèrdua del 90% del llac Txad) i els conflictes armats i pressió demogràfica, que podria duplicar la població fins als 1.000 milions el 2050.

Els **herbívors**, com les gaseles, tenen un paper clau en la regulació de la vegetació, la dispersió de llavors i la prevenció de la desertificació. La seva reintroducció pot regenerar ecosistemes degradats ja que contribueixen al cicle de nutrients i són preses dins la cadena tròfica.

Entre les **estratègies de conservació** destaquen la Gran Muralla Verda (8.000 km per restaurar 100 milions d'hectàrees abans del 2030), la creació d'àrees protegides com Termit-Tin Toumma i la gestió sostenible amb participació comunitària.

El Zoo de Barcelona i el Sahel

El Sahel és, per la seva proximitat geogràfica, la més “mediterrània” de les sabanes africanes. A més, algunes de les espècies que l'habiten una part de l'any passen l'altre part de l'any en les nostres contrades degut al seu comportament migratori. El Zoo sent una especial vinculació amb el Sahel i és per això que du a terme projectes de conservació en aquest entorn.

Des de 2005, el Zoo de Barcelona col·labora amb la *Estación Experimental de Zonas Áridas* del CSIC (Consejo Superior de Investigaciones Científicas) en el projecte de reintroducció de la gasela dorcas en un dels països africans d'on és originària aquesta espècie, el Senegal.

Aquestes gaseles van arribar a estar extingides localment al Sahel i, degut a això, les noves generacions no han conegut aquests animals fins que han estat reintroduïts. Popularment, a alguns

llocs del Sahel, a la gasela dorcas se l'anomena *Lela tubap*, que significa “la gasela dels blancs” en referència al fet que són els *blancs* els que l'han retornat al seu lloc natural. Algunes accions destacades d'aquest projecte de col·laboració són:

- Reintroducció de 32 gaseles en dues reserves (Guembeul i Ferlo Nord).
- Assessorament veterinari, suport sanitari i monitoratge.
- Activitats de sensibilització amb comunitats locals, especialment del poble Peul, com la Festa de la Gasela.
- Agermanament educatiu entre l'escola de Katané (Senegal) i l'Institut Escola Costa i Llobera (Barcelona).
- Finançament de més de 350.000 € per part del Zoo de Barcelona.

Dins el Zoo de Barcelona, l'espai Sahel és l'àrea immersiva dedicada a recrear la bioregió de la sabana saheliana. Aquesta espai ofereix una experiència immersiva que transporta al visitant a la sabana de les acàcies, amb una combinació d'animals emblemàtics i una ambientació acuradament dissenyada per reflectir la vida en aquest ecosistema divers i molt fràgil.

Actualment, l'espai compta amb una mostra representativa de la fauna del Sahel, incloent lleons i girafes, que permet observar aquests majestuosos animals en un entorn que simula el seu hàbitat natural. L'àrea serà ampliada amb la incorporació de l'òrix blanc (*Oryx dammah*), la gasela dama mohor (*Nanger dama*) i la gasela dorcas (*Gazella dorcas neglecta*), enriquint encara més la representació de la biodiversitat d'aquesta bioregió. Aquesta ampliació no només augmentarà la diversitat animal de l'espai, sinó que també millorarà l'experiència immersiva per a les persones visitants, oferint una visió més completa de la vida al Sahel.

A més, l'àmbit inclourà un espai de descoberta vinculat a les instal·lacions de Òrix i Gaseles on s'explicarà què és el Sahel i es posarà el focus en el treball de conservació que es realitza des del Zoo. Aquest espai de descoberta estarà tematitzat seguint l'estètica d'un poblat Peul.

L'àmbit del Sahel està dissenyat per provocar una connexió profunda amb la realitat de la vida en el Sahel. Les persones que ens visiten podran explorar un paisatge que combina elements naturals com la recreació dels uadis, lleres intermitents que es formen amb les escasses pluges, amb arbres d'acàcia, arbustos i prats secs, recreant l'aspecte característic de la sabana. A través de rutes de visita dissenyades per simular la mobilitat i les interaccions de les espècies, es pot experimentar la dinàmica diària d'aquesta regió.

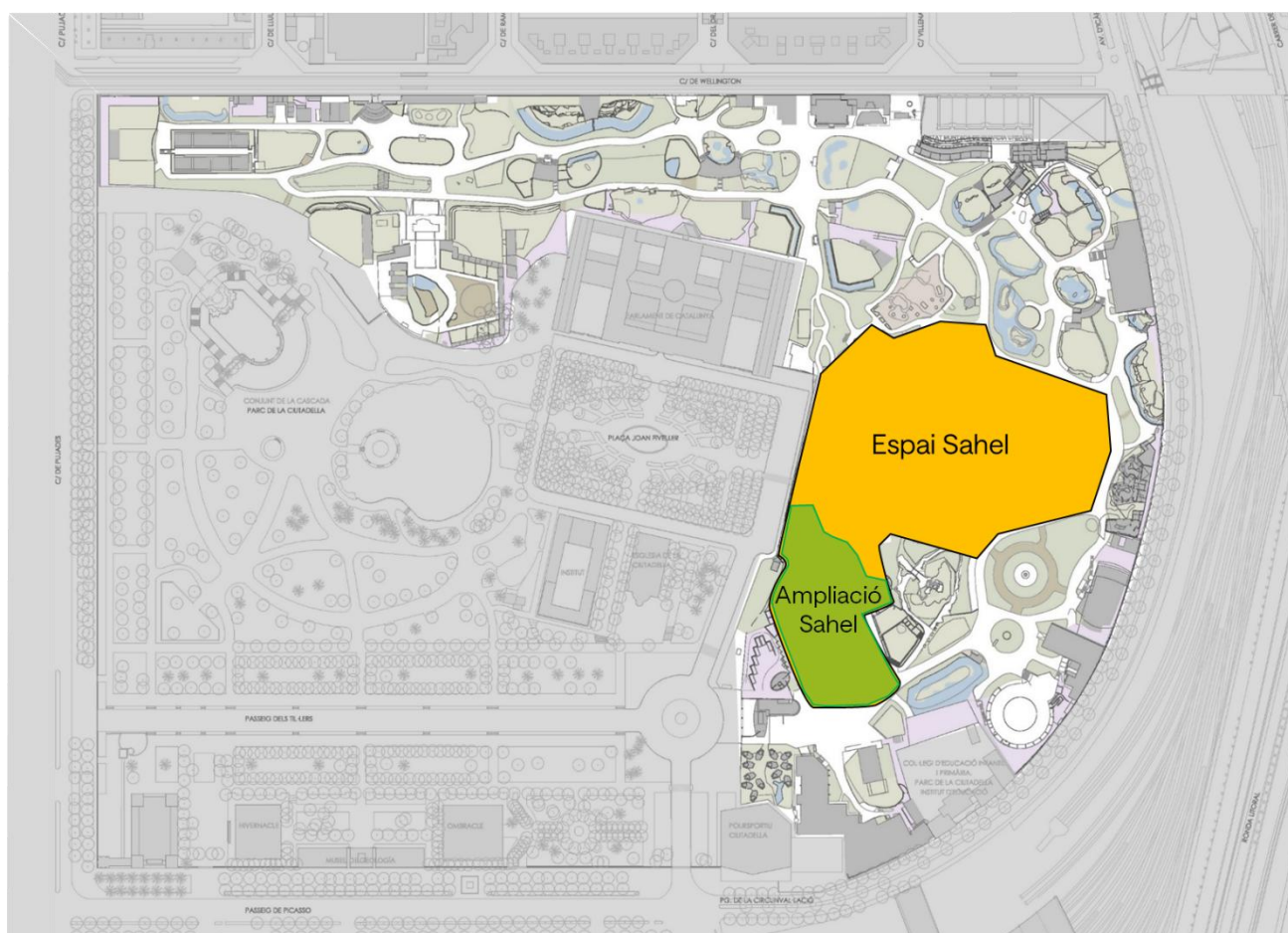
Amb Sahel, el Zoo ofereix una experiència que combina immersió, educació i conservació, convidant a les persones visitants a endinsar-se en l'extraordinari món d'aquesta bioregió africana i a prendre consciència de la importància de preservar-la per a les futures generacions.

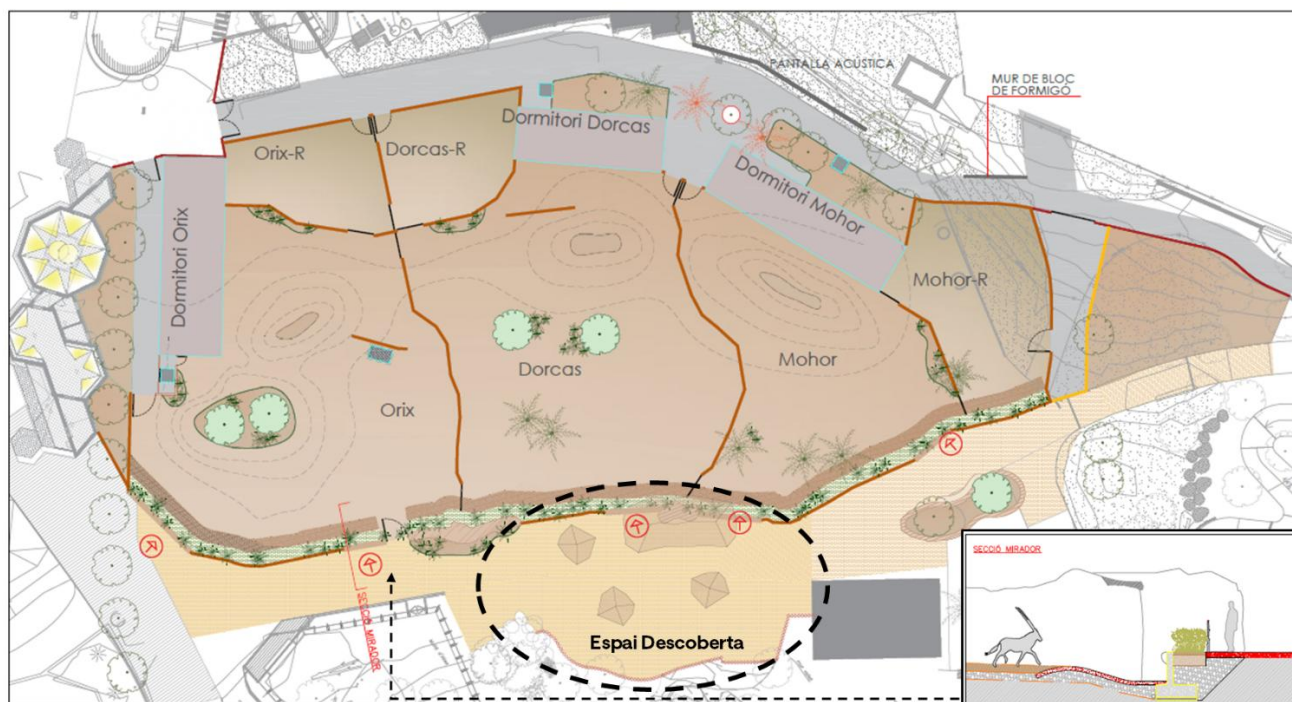
Ampliació Sahel - Òrix i Gaseles

En el marc de la transformació que està vivint el Zoo de Barcelona es preveu que durant el 2026 i 2027 s'executin les obres per obrir una nova instal·lació de Òrix, Gaseles Dama Mohor i Gaseles Dorcas amb un centre de descoberta dins el conjunt de l'espai Sahel. Aquest nou espai rep el nom de **Ampliació Sahel**.

Es construiran tres dormitoris, tres patis de reserva i tres patis comunicats entre si, mitjançant portes corredisses, per les tres espècies, i es tematitzarà tot el conjunt seguint el model d'ambientació de la resta d'espais del Sahel. A banda també es condicionaran els vials perimetrals, tant els destinats als visitants com els destinats als serveis, i s'enjardinaran i reurbanitzaran tots els espais auxiliars. Finalment, s'adequarà un espai de descoberta on s'explicarà què és el Sahel i es posarà el focus en el treball de conservació que es realitza des del Zoo. Aquest espai de descoberta estarà tematitzat seguint l'estètica d'un poblat Peul.

A continuació es deixa mostra un plànol d'ubicació de la futura instal·lació junt amb unes imatges de conceptualització del projecte.

Planta de la futura actuació d'Ampliació Sahel, on es pot distingir els espais per Òrix (1) i Gaseles (2) i el Centre de Descoberta.

Recreació conceptual de la futura instal·lació per Òrix i Gaseles dins l'Ampliació Sahel.

Recreació conceptual de la futura instal·lació per Òrix i Gaseles dins l'Ampliació Sahel. Vista des d'un dels miradors.

Recreació conceptual de l'Espai de Descoberta vinculat a l'Ampliació Sahel, que es tematitzarà seguint l'estètica d'un poblat Peul.

Recreació conceptual de la secció de la futura actuació d'Ampliació Sahel.

Objecte del concurs

Proposta de conceptualització i de disseny de l'Espai Descoberta de l'Ampliació Sahel

L'anomenat espai de descoberta de l'Ampliació Sahel, vinculat a les noves instal·lacions de Òrix i de Gaseles, s'ubicarà a l'actual instal·lació de Muflons de Còrcega, al costat del restaurant El Xaloc dins l'espai Sahel.

Aquest espai servirà perquè el visitant pugui aprendre què és la sabana Saheliana i es posarà el focus en les tres espècies vinculades a la instal·lació (Òrix i Gaseles), el seu hàbitat natural i els projectes de conservació que s'estan fent al Zoo de Barcelona i en col·laboració amb altres entitats. Les tres espècies es troben actualment en perill o extingides en llibertat, pel que és molt important conscienciar als visitants de les causes que han portat a aquesta situació de vulnerabilitat i de la necessitat dels programes de cria i reintroducció que es duen a terme arreu del món.

Per a més informació sobre aquestes espècies, es pot consultar el detall de la web del Zoo:

- Gasela Dorca: <https://zoobarcelona.cat/index.php/ca/animals/gasela-dorcas-sahariana>
- Gasela Dama Mohor: <https://zoobarcelona.cat/index.php/ca/animals/gasela-dama-mohor>
- Òrix Blanc: <https://zoobarcelona.cat/index.php/ca/animals/orix-blanc>

La proposta museística completa s'ha de poder executar amb un **pressupost màxim de 50.000€** incloent totes les despeses associades a la producció i muntatge dels continguts. Per a la conceptualització i implantació de la museística de l'espai de descoberta, BSM proporcionarà un terreny pla d'uns 380 m² amb la forma que es mostra al plànol inferior, pel que els **treballs d'obra civil i adequació del terreny queden fora de l'abast**. Aquesta àrea inclourà la reproducció d'una part del poblat Peul amb algunes cabanes a escala real. Les cabanes poden incloure estris típics de l'ètnia Peul i/o poden ser utilitzades per incloure material per explicar la importància dels projectes de reintroducció del Zoo al Sahel. Hi haurà vegetació pròpia del Sahel i zones d'ombra.

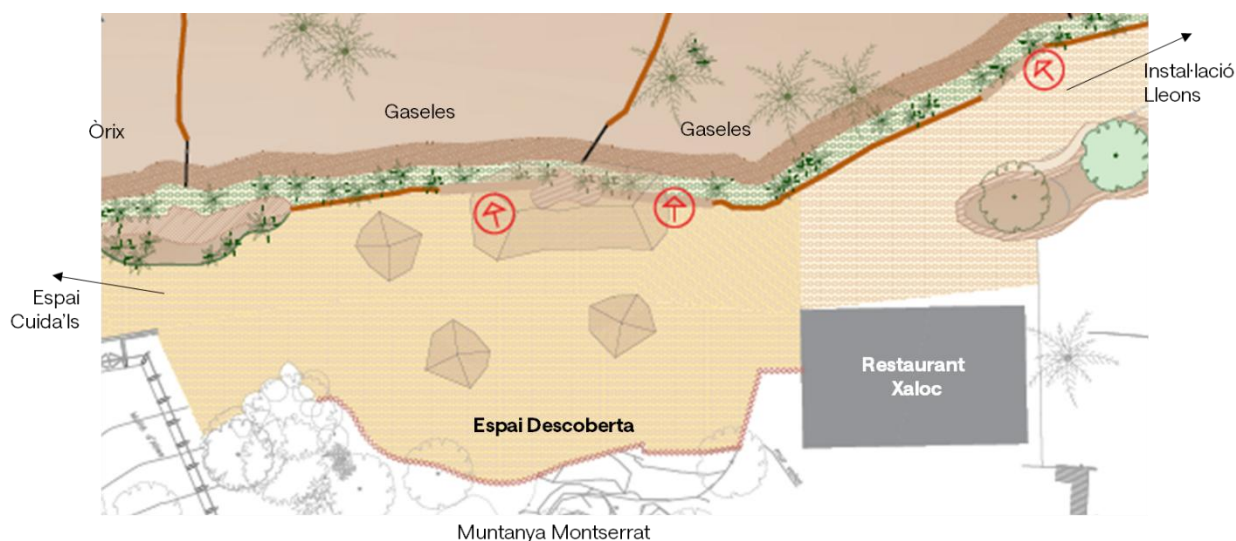
La proposta pot incloure alguna actuació a la resta de la instal·lació per tal d'incrementar la immersivitat i l'experiència dels visitants

Pel que fa al paviment, serà de sauló, igual que el propi vial. En quant als materials emprats en aquest àmbit, a banda de la vegetació sahariana, predominaran la fusta i les pedres "artificials" que estaran tematitzades seguint la línia de la instal·lació.

De forma opcional, i addicional als continguts i tematització de l'espai de descoberta, es valorarà altres elements que es proposi incorporar en la resta de la instal·lació d'Ampliació Sahel per tal de millorar l'experiència dels visitants i la tasca d'educació i divulgació que realitza el Zoo.

Per a la proposta caldrà tenir present el perfil de visitant que hi ha al Zoo (veure Plec Tècnic) així com la temàtica i materials del Sahel, accessibilitat dels visitants i altres condicionants indicats en la secció de *Criteris avaluable mitjançant criteris sotmesos a Judici de Valor - Proposta de conceptualització i disseny i logística en la producció*.

Plànol del futur espai de descoberta

Planta esquemàtica del nou espai de descoberta de l'Ampliació Sahel, vinculat principalment a les instal·lacions de Òrix i de Gaseles. Les línies vermelles representen els miradors cap als espais amb animals. Les tres formes "quadrades" de l'espai descoberta representen les tres cabanes Peul. Al costat de l'espai de descoberta es mantindrà l'actual restaurant Xaloc.